

30.6.2026

EOAK/4276/2025

Ratkaisija: Oikeusasiamies Jari Råman

Esittelijä: Esittelijäneuvos jaostopäällikkönä Kristian Holman

POLIISIN ANTAMA KIELTO JAKAA ESITTEITÄ PRIDE-KULKUEEN YHTEYDESSÄ

1 KANTELU

Kantelija arvosteli Helsingin poliisilaitoksen rikoskomisario A:n menettelyä kieltää häntä jakamasta Aito avioliitto esitteitä Pride-kulkueen yhteydessä sitä seuranneille ihmisille. Kantelija katsoo, ettei pelkästään jonkun ihmisen kokemus hänen toimintansa häiritsevyydestä voisi riittää esitteiden jakamisen kieltämiseen poliisin toimesta.

Kantelija kertoi myös tiedustelleensa Hämeen poliisilaitokselta, miksei Pride-aiheisten tarrojen jakamista kantelijan toimintaa vastaavin tavoin kielletty Suviseuroissa. Hämeen poliisilaitoksen kantelijalle antamassa vastauksessa todettiin muun muassa, että poliisi ei voi ennakoon rajoittaa kokoontumisvapauden käyttämistä tai esimerkiksi estää rauhanomaisia mielenilmauksia/-osoituksia, joissa on täysin sallittua esimerkiksi käyttää ääntä, marssia, liikkua, pitää kylttejä ja banderolleja, jakaa materiaalia, käyttää äänentoistolaitteita, pitää puheita tai käyttää kynttilöitä, kunhan kenenkään terveyttä tai turvallisuutta ei vaaranneta. Tarrojen jakaminen ei poliisilaitoksen mukaan liene toimintaa, joka vaarantaa kenenkään terveyttä tai turvallisuutta.

Kantelijan näkemyksen perusteella poliisilaitokset tulkitsevat kokoontumislakia eri tavoin.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta hankittiin Poliisihallituksen lausunto, jonka liitteenä on Helsingin poliisilaitoksen lausunto sekä komisario A:n, vanhempi konstaapeli B:n vanhempi konstaapeli C:n selvitys. Lisäksi Poliisihallituksen lausunnon liitteenä on Hämeen poliisilaitoksen lausunto sekä komisario D:n ja komisario E:n selvitykset. Poliisihallituksen lausunnosta ilmenevät kokoavasti poliisilaitosten näkemykset.

3 RATKAISU

3.1 Kantelijaan kohdistetut toimenpiteet

3.1.1 Oikeusohjeita

Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

Perustuslain 13 §:n mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

Keskeinen mielenosoituksia sääntelevä kansallinen laki on kokoontumislaki. Sen 4 §:n mukaan julkisen vallan on edistettävä kokoontumisvapauden käyttämistä turvaamalla oikeus kokoontua ilman ulkopuolista häiriötä ja luomalla edellytyksiä yleisten kokousten järjestämiselle.

Julkiselle vallalle on siis asetettu kokoontumisvapauden erityinen turvaamis- ja edistämisvelvollisuus. Tämä säännös konkretisoi perustuslain 22 §:ää, jonka mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Kokoontumislain 19 §:ssä on vielä erityisesti todettu, että poliisin tehtävänä on turvata kokoontumisvapauden käyttämistä. Poliisin ja ylipäätään julkisen vallan on pidättäydyttävä puuttumasta perusteettomasti kokoontumisvapauden käyttöön, turvattava oikeus kokoontua ilman ulkopuolista häiriötä ja ylipäätään luoda edellytyksiä mielenosoitusten ja muiden yleisten kokousten järjestämiselle.

Kokoontumislain 20 §:n mukaan poliisi voi tarvittaessa antaa yleisen kokouksen tai yleisötilaisuuden järjestämisestä ennakolta tai tilaisuuden aikana ohjeita ja määräyksiä muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi (1 momentin 1 kohta).

Poliisilain 1 luvun 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisien sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisilain 1 luvun 2 §:n mukaan poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista.

Poliisilain 1 luvun 3 §:n mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin (suhteellisuusperiaate).

Poliisilain 1 luvun 4 §:n mukaan poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi (vähimmän haitan periaate).

Poliisilain 1 luvun 5 §:n mukaan poliisi saa käyttää toimivaltuuttaan vain säädettyyn tarkoitukseen (tarkoitussidonnaisuuden periaate).

Poliisilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan poliisin on toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. Poliisin tulee ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrkiä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

Poliisilain 2 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hänen uhkaustensa tai muun käyttäytymisensä perusteella on perusteltua syytä olettaa tai hänen aikaisemman käyttäytymisensä perusteella on todennäköistä, että hän syyllistyisi henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen taikka aiheuttaisi huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Säännöksen 2 momentin mukaan henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on todennäköisesti riittämätön toimenpide eikä rikosta voida muuten estää taikka häiriötä tai vaaraa muuten poistaa. Kiinni otettu voidaan pitää säilössä niin kauan kuin on todennäköistä, että hän syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen taikka aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta. Säännöksen 3 momentin mukaan poliisimies voi suojella henkilöä tai vartioda paikkaa 1 momentissa tarkoitettun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

3.1.2 Selvitysten sisältöä

Kantelun kohteena olevassa asiassa Pride-kulkueeseen osallistuneet henkilöt olivat kertoneet poliisille kantelijan häiritseväksi koetusta Aito avioliitto -esitteiden jakamisesta heille. Tilannejohtajana toiminut komisario A:n selvityksen mukaan kulkueessa olijat kokivat, että heille yritettiin väkisin jakaa esitteitä. Edelleen A:n selvityksestä ilmenee, että hän on ohjeistanut poliisipartiota kertomaan kantelijalle, että tämän toiminta on koettu häiritseväksi eikä tämä voi jatkaa tällä tavalla, koska se voisi johtaa yhteenottoon. Esitteiden jako olisi mahdollista sopivan matkan päässä kulkueesta. Poliisipartio oli näin ollen kieltänyt kantelijalta esitteiden jakamisen, koska se oli katsottu häiritseväksi. Poliisin toimesta tilanteessa oli erikseen todettu, että kantelija saa julistaa omaa sanomaansa, mutta esitteiden jakaminen on kielletty. Poliisi oli samassa yhteydessä kehottanut kantelijaa olemaan jakamatta esitteitä.

Helsingin poliisilaitos on lausunnossaan katsonut, että kantelijan toimintaan ei ole tullut soveltaa kokoontumislain säännöksiä. Poliisihallitus pitää tätä tulkintaa perusteltuna ja vakiintuneena. Tapahtumatietojen valossa kyseessä on mahdollisesti ollut yksittäisen henkilön mielenilmaus, jota ei kuitenkaan kokoontumislain 2 §:n 2 momentin mukaan lähtökohtaisesti pidetä lain tarkoittaman yleisenä kokouksena. Mielenosoitusta koskeva ilmoitus voidaan tehdä ja kokoontumislaki voi sinänsä tulla sen 7 §:n 2 momentin nojalla sovellettavaksi (pois lukien 5 §), vaikka kysymys on vain yksittäisen henkilön mielenpiteen ilmaisemisesta.

Helsingin poliisilaitos on lausunnossaan vedonnut toimenpiteidensä perusteena poliisilain 2 luvun 10 §:ään. Ottaen huomioon edellä lausuttu kantelijan toiminnan luonteesta ja kokoontumislain soveltamisesta, Poliisihallitus pitää poliisilain mukaisia toimivaltasäännöksiä kantelijan toimintaan puuttumiseksi sinänsä oikeana lähtökohtana.

Poliisihallitus toteaa kuitenkin, että poliisilain 2 luvun 10 §:n 1 momentissa on lueteltu ne rikostyyppit, joiden estämiseksi säännöksen mukaisiin toimenpiteisiin voidaan ryhtyä. Selvityksen perusteella syynä kantelijan toimintaan puuttumiseen on ollut häiritsevä käytös esitteiden jaon yhteydessä, kun selvityksen mukaan kulkueen osallistujat tai sitä seuraavat henkilöt kokivat muun muassa, että heille yritettiin ”väkisin jakaa esitteitä”. Poliisihallitus toteaa, ettei sinänsä ole poissuljettuna, etteikö tällainen toiminta voisi joissain olosuhteissa tulla arvioitavaksi (säännöksen 1 momentissa tarkoitetun henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvan) rikoksen tunnusmerkistön kannalta. Kuitenkaan pelkkä esitteiden päämäärätietoinen tai provosoivakaan jako ei kovin helposti täyttäne tällaisia tunnusmerkistöjä. Myöskään asiassa saadun selvityksen perusteella asiassa ei ole tuotu esiin epäilyjä kantelijan syyllistymisestä johonkin rikokseen.

Nyt arvioitavana olevassa asiassa saatujen selvitysten perusteella jää jossain määrin epäselväksi, olivatko olosuhteet esitteitä jakaessa voineet olleet sellaiset, että poliisilla olisi myöskään tällä säädöksessä tarkoitettulla tavalla syytä arvioida kantelijan aiheuttavan huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle siten, että pelkkä esitteiden jakamisen aiheuttaman häiriön vakavuus olisi voitu arvioida erityisen korkeaksi. Todettakoon, että poliisilaitoksen lausunnon mukaan kantelijan häiritsevistä esitteiden jaosta oli kuitenkin tullut useita ilmoituksia. Asiassa oli arvioitu selvityksen perusteella olevan myös yhteenoton vaaraa. Edelleen, mikäli asiassa voitaisiinkin katsoa, että tällaiset olosuhteet olisivatkin olleet käsillä, tulisi seuraavaksi arvioida, olisiko poliisilla ollut poliisilain 2 luvun 10 § nojalla oikeus rajoittaa esitteiden jakamista häiriön tai vaaran poistamiseksi. Saatujen selvitysten perusteella vaikuttaa sinänsä riidattomalta, että kantelijaa ei ollut poistettu paikalta, vaan ainoastaan esitteiden jakamiseen oli puututtu. Kyseisessä pykälässä on säädetty oikeudesta poistaa henkilö paikalta tai ottaa hänet kiinni, mutta säännöksessä ei ole nimenomaista mainintaa poliisin oikeudesta esimerkiksi rajoittaa materiaalin jakamista. Pykälän 2 momentissa on kuitenkin säädetty ”häiriön tai vaaran muusta poistamisesta”.

Poliisihallitus toteaa, että Helsingin poliisilaitoksen lausunnosta ilmenevästi asiassa saadut selvitykset eivät ole täysin yhteneväiset sen suhteen, miten kantelijan esitteiden jakoa oli rajoitettu. Kuten poliisilaitoksen lausunnossa ilmenee, saadun selvityksen ja kantelijan viittaaman videotallenteen perusteella poliisi on kieltänyt kantelijaa jakamasta esitteitä, eikä kantelijalle ole ainakaan yksiselitteisesti esitetty mahdollisuutta jatkaa esitteiden jakoa vähemmän häiritsevästi. Komisario A:n selvityksessä ilmenee kuitenkin, ettei tarkoituksena ollut sinänsä kategorinen kieltä jakaa esitteitä – muun muassa esitteiden jako sivummalla olisi ollut sallittua.

Lopputuloksena Poliisihallitus katsoo, asiassa on jäänyt jossain määrin epäselväksi, miksi kantelijan esitteiden jakamisen olisi näissä olosuhteissa voitu perustellusti katsoa aiheuttavan huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle; em. säännöksen tarkoittamien rikosten mahdollisuus on niin ikään etäinen. Poliisihallitus toteaa, että edellä esitetyin perustein esitteiden jaon rajoittaminen ”muuna vaaran poistamisena” poliisilain 2 luvun 10 §:n perusteella olisi joka tapauksessa sisältänyt tulkintaongelmia.

3.1.3 Arviointia

Laillisuusvalvonnallisesti tarkasteltavana on kaksi toisiinsa liittyvää kysymystä: onko kantelijaan kohdisteluilla toimenpiteillä ollut merkitystä mielenosoituskulkukeen häiriöttömän sujumisen kannalta ja oliko poliisilla oikeutta kantelijaan kohdistettuihin toimenpiteisiin.

Totean ensinnäkin, että poliisin toiminnan tavoitteena kulkueen häiriöttömän etenemisen turvaaminen on sinänsä ollut hyväksyttävä ja poliisille kuuluviin tehtäviin liittyvä päämäärä. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä oikeuttamaan puuttumista yksilön perusoikeuksiin, vaan jokaiselle toimenpiteelle tulee olla laissa säädetty täsmällinen toimivaltaperuste. Poliisilain 1 luvun 1 §:ssä oleva tehtävämäärittely ei ole toimivaltasäännös. Se ei perusta poliisille toimivaltaa ryhtyä minkä tyyppisiin toimiin tahansa noiden tehtävien suorittamiseksi eikä poliisi voi pelkästään sen perusteella puuttua ihmisten lailla suojattuihin oikeuksiin. Silloin kun poliisi puuttuu henkilön oikeuspiiriin, tulee toimivallan aina perustua nimenomaiseen säännökseen (HE 224/2010 vp s. 71). Se, että poliisilla on lainmukainen ja yhteiskunnallisesti toivottu motiivi menettelylleen, ei siis vielä sellaisenaan oikeuta poliisin toimenpidettä, vaan sille tulee löytyä toimivaltaperuste laista.

Saatujen selvitysten perusteella kantelijan toiminta on tulkittu yksittäisen henkilön mielenilmaukseksi, johon kokoontumislakia ei ole sovellettu. Tässä asiassa on siis kysymys poliisilakiperusteisista toimenpiteistä. Minulla ei ole tässä yhteydessä perusteita kyseenalaistaa tätä tulkintaa.

Totean kuitenkin, että myös yksittäisen henkilön mielipiteen ilmaiseminen voi joissain tapauksissa tulla arvioitavaksi mielenosoituksena, kuten eduskunnan oikeusasiamiehen 18.10.2023 antamassa ratkaisussa ([EOAK/7452/2022](#)), jossa kantelija ilmoittanut etukäteen hätäkeskukseen aikomuksestaan polttaa Venäjän lippu sen suurlähetystön edessä. Oikeusasiamies katsoi ratkaisussaan, että kokoontumislain 7 §:n 2 momentin nojalla kokoontumislaki tulee (pois lukien 5 §) sovellettavaksi, vaikka kysymys oli vain yksittäisen henkilön mielipiteen ilmaisemisesta.

Arvioitaessa sitä, mitä poliisilain 2 luvun 10 §:n mukaista toimivaltuutta poliisi voi kussakin yksittäistilanteessa käyttää, on otettava huomioon poliisilain 1 luvusta ilmenevät poliisin toimintaa ohjaavat yleisperiaatteet. Edellä mainittujen toimintaperiaatteita sisältävien säännösten mukaan poliisin on muun muassa käytettävä aina mahdollisimman lievää keinoa kulloisenkin tilanteen selvittämiseksi.

Totean lähtökohtaisesti, että käsitykseni mukaan asiassa ei ole ollut poliisilain 2 luvun 10 §:n mukaisia edellytyksiä toimenpiteisiin sillä perusteella, että kantelija syyllistyisi säännöksessä mainittuihin henkeen, terveyteen, vapauteen, kotirauhaan tai omaisuuteen kohdistuvaan rikokseen. Sen sijaan on arvioitava, onko kysymys voinut olla lainkohdassa tarkoitettusta huomattavan häiriön tai välittömän vaaran aiheuttamisesta yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle.

Poliisin kohdatessa häiriökäyttäytymistä ensisijainen toimenpide on puuttua tilanteeseen poliisilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Toissijaisesti poliisi voi poliisilain 2 luvun 10 §:n 1 momentin edellytysten täytyessä poistaa henkilön paikalta ja viimesijaisesti ottaa hänet kiinni ja pitää säilössä, jos säännöksen 2 momentin edellytykset täyttyvät.

Poliisilain esitöissä ei ole tarkemmin käsitelty sitä, mitä poliisilain 2 luvun 10 §:n 1 momentin huomattavalla häiriöllä tai välittömällä vaaralla yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tarkoitetaan. Häiriön vakavuus onkin jätetty osin tilannekohtaisesti tehtävän arvion varaan ja osaltaan arvioon vaikuttaa myös henkilön aikaisempi käyttäytyminen. Järjestyslain 3 §:n mukaan yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen yleisellä paikalla on kielletty 1) metelöimällä ja muulla vastaavalla tavalla, 2) toistuvilla uhkaavilla eleillä, hyökkäävillä liikkeillä, suullisesti esitetyillä uhkailuilla ja muulla vastaavalla, pelkoa herättävällä uhkaavalla käyttäytymisellä, 3) ampumalla, heittämällä esineitä tai muulla vastaavalla tavalla.

Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO:2020:29 katsonut, että kulloinkin käsillä olevaan tilanteeseen nähden lievä tai tavanomainen metelöinti, toistuvat uhkaavat eleet ja hyökkäävät liikkeet tai muu vastaava järjestyslain viitatussa pykälässä tarkoitettu toiminta ei vielä anna poliisille oikeutta poistaa henkilöä paikalta tai ottaa tätä kiinni. Jotta järjestyslain 3 §:n tarkoittama häiriökäyttäytyminen muodostaisi perusteen poliisilain 2 luvun 10 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttämiselle, käyttäytymisen tulee aiheuttaa riski 10 §:ssä tarkoitettusta huomattavasta häiriöstä tai välittömästä ja tavanomaista vakavammasta vaarasta yleiselle järjestykselle (ks. tarkemmin ratkaisun kohdat 17–25).

Arvioni mukaan kysymys on ollut kantelijan toimintatavasta jakaa esitteitä eikä niinkään siitä, että esitteiden sisältö sinällään olisi ollut häiritsevää. Toisaalta voidaan myös arvioida niin, että mikäli kantelija olisi halunnut jatkaa esitteiden jakamista haluamallaan tavalla, hänen olisi tullut tehdä se toisessa paikassa. Kantelijaa ei sinänsä käsketty poistumaan paikalta, jossa hän oli ollut. Hänelle oli sinällään tarjottu vaihtoehto jatkaa toimintaansa vähemmän häiritsevästi; kantelua koskevassa tallenteesta kantelijan kanssa asioinut poliisimies toteaa hänelle, että ”Sä saat omaa sanomaa julistaa täällä”. Näin ollen häntä ei ollut poistettu paikalta, mutta poliisi oli rajoittanut hänen toimintavapauttaan kieltämällä esitteiden jakamisen. Todettakoon kuitenkin, että tallenteesta ilmenee ainoastaan poliisin puhuttelutilanne, mutta ei puhutteluun johtaneiden tapahtumien kulkua, jossa kantelijan aiheuttamaksi katsotun häirinnän astetta voitaisiin arvioida.

Käytettävissä olevan aineiston perusteella jää jossain määrin epävarmaksi, olivatko olosuhteet olleet sellaiset, että poliisilla on poliisilain 2 luvun 10 §:ssä tarkoitetulla tavalla ollut perusteltua syytä olettaa kantelijan aiheuttavan huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Asiassa ei ole osoitettu, että kantelijan toimintaan olisi liittynyt kyseisessä säännöksessä tarkoitettu rikosuhka. Myös arvio siitä, että toiminta olisi muodostanut säännöksessä tarkoitettua huomattavaa häiriön tai välittömän vaaran yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, jää osin perustelematta ja tulkinnanvaraiseksi. Pelkkä häiritseväksi koettu tai provosoivakaan esitteiden jakaminen ei lähtökohtaisesti täytä näitä kriteereitä. Selvityksissä on sinänsä kerrottu kulkueeseen osallistuneiden henkilöiden kokemasta ”väkisin jakamisesta”, mutta epäselväksi jää, miten tämä oli käytännössä tapahtunut. On kuitenkin huomattava, että kantelijan häiritseväksi koetusta toiminnasta oli tullut poliisille useampia ilmoituksia, joten kysymys ei ole ollut vain yksittäisen henkilön mielipiteestä tai kokemuksesta kantelijan toiminnan häiritsevyyden osalta.

Mikäli kuitenkin hyväksytään, että poliisilla on ollut perusteltua syytä olettaa henkilön aiheuttavan huomattavaa häiriötä, poliisin käyttämien keinojen lainmukaisuus edellyttää erillistä arviointia. Poliisilain 2 luvun 10 § ei nimenomaisesti oikeuta kieltämään tietynlaista viestintää tai aineiston jakamista, vaan sen mukaiset toimenpiteet kohdistuvat ensisijaisesti henkilön poistamiseen tai kiinni ottamiseen. Säännöksen 2 momentin mukainen ”häiriön tai vaaran muu poistaminen” ei käsitykseni mukaan voi muodostaa yleistä ja avoimen harkinnanvaraista toimivaltaperustetta kaikenlaisten vapaudenriistoa lievempien keinojen käyttämiseksi, etenkin silloin kun puututaan sananvapauden käyttämiseen.

Poliisilain esitöissä on todettu pykälän 2 momentin vastaavan aiemman poliisilain 20 §:n 3 momenttia (HE 224/2010 vp s. 79). Aiemman poliisilain esitöiden mukaan säännöksen sanamuoto mahdollistaa sellaisen tehtävän mukaisen toiminnan, jolla häiriön aiheuttajan tai rikokseen todennäköisesti syyllistyvän henkilön toiminta voidaan estää vapaudenriistoa selvästi lievemmin keinoin. Lain soveltamisesta esitöissä on esimerkkinä mainittu ajoneuvoon pyrkivän henkilön ajoon lähdön estäminen ottamalla ajoneuvon avaimet tilapäisesti poliisimiehen tai muun henkilön haltuun (HE 57/1994 vp s. 46).

Näin ollen voitaisiin perustella, että esitteiden jakamisen kieltämisellä ei ole ollut kysymys kielletystä toimivallan laajentamisesta säännöksen tulkinnalla, vaan ennen kaikkea poliisin toimintaa ohjaavan vähimmän haitan periaatteen noudattamisesta poliisilain 2 luvun 10 §:n soveltamisessa.

Pidän kuitenkin lähtökohdaltaan kyseenlaisena sellaista tulkintaa, että poliisilain 2 luvun 10 § mukainen ”muu vaaran poistaminen” voisi oikeuttaa sellaisenaan poliisia käyttämään mitä tahansa vapaudenriistoa lievempää keinoa. Kärjistettynä tulkinta tarkoittaisi sitä, että poliisi voisi säännöksen nojalla käyttää kaikkia vapaudenriistoa lievempiä keinoja toimenpiteensä suorittamiseksi.

Poliisilain 2 luvun 10 §:n mukaisilla toimenpiteillä puututaan lähtökohtaisesti keskeisiin perusoikeuksiin kuten henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, minkä vuoksi niiden edellytyksiä on tulkittava ahtaasti. Tässä tapauksessa toimenpide on kohdistunut perusoikeutena turvattuun sananvapauteen. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen, poliisin menettely ei näkemykseni mukaan ole perusteltavissa myöskään poliisilain 2 luvun 10 § mukaisena ”häiriön tai vaaran muuna poistamisena”, vaan toimivaltaperuste tällaiselle menettelylle olisi tullut löytyä muualta laista.

Kokonaisuutena arvioiden katson, että poliisin menettelyssä on ollut puutteita toimivaltaperusteen täsmällisyyden osalta. Poliisi ei ole riittävällä tavalla osoittanut, että poliisilain 2 luvun 10 §:n edellytykset olisivat olleet käsillä eikä myöskään sitä, että esitteiden jakamisen kieltäminen olisi ollut välttämätön ja oikeasuhtainen keino tilanteessa. Nähdäkseni poliisin olisi tullut arvioida tarkemmin, oliko kyseessä sellainen huomattava häiriö tai välitön vaara, joka oikeutti kantelijan toimintaan puuttumiseen nyt valitulla toimenpiteellä.

Helsingin poliisilaitos on todennut, että asiassa olisi voitu jälkikäteen arvioituna pitää esitteiden jaon kieltämisen sijasta perustellumpana toimintatapaa – jonka komisario A on selvityksessään tuonut esille – jossa kantelijalle olisi tapahtuman näkö- ja kuuloetäisyydeltä osoitettu paikka, jossa hän voi jatkaa esitteiden jakoa ja mielipiteensä ilmaisua. Olen tästä samaa mieltä.

Saatan edellä esitetyn Helsingin poliisilaitoksen tietoon ja korostan, että poliisin tulee vastaavissa tilanteissa arvioida erityisen huolellisesti toimivaltaperusteensa sekä huolehtia siitä, että perusoikeuksiin puuttuminen perustuu täsmälliseen lainsäädäntöön ja täyttää välttämättömyyden ja suhteellisuuden vaatimukset.

3.2 Kokoontumislain tulkinnat eri poliisilaitoksilla

3.2.1 Selvitysten sisältöä

Kantelija kertoi tiedustelleensa Hämeen poliisilaitokselta, miksei Pride-aiheisten tarrojen jakamista vastaavin tavoin kielletty poliisilaitoksen alueella 27.-30.6.2025 järjestetyillä Suviseuroilla. Kantelijan käsitys on, että Helsingin ja Hämeen poliisilaitokset tulkitsevat kokoontumislakia eri tavoin.

Poliisihallituksen käsityksen mukaan kantelija viittaa Suviseuroilla toimineeseen niin sanottuun Tarratoimikuntaan. Poliisihallitus toteaa, että kokoontumislakia sinänsä sovelletaan sekä yleisiin kokouksiin että Suviseurojen kaltaisiin yleisötilaisuuksiin. Selvityksen mukaan Hämeen poliisilaitoksen lupasektorin johtaja ylikomisario F on vastannut kantelijan tiedusteluun 8.7.2025. Hämeen poliisilaitoksen selvityksestä ei ilmene, että kantelija, sähköpostitiedustelua lukuun ottamatta olisi muutoin toiminut jonain osapuolena kyseisessä yleisötilaisuudessa.

Hämeen poliisilaitoksen lausunnon mukaan sen alueella järjestetty Suviseurat on suuri yleisötilaisuus, minkä kokoluokan tapahtumissa yhteydenpito tilaisuuden järjestäjätahoon aloitetaan säännönmukaisesti jo kuukausia ennen tapahtumaa. Asiassa saadun selvityksen mukaan tällaisen yhteydenpidon yhteydessä tapahtumanjärjestäjien tiedusteluun on vastattu, että mahdollista rauhanomaista mielenilmausta tapahtuma-alueella tapahtuman aikana ei voida kieltää etukäteen. Hämeen poliisilaitoksen lausunnon mukaan Tarratoimikunta ei ollut tehnyt poliisille kokoontumislain 2 luvun 7 §:n mukaista mielenosoitusta koskevaa ilmoitusta. Poliisilaitoksen lausunnosta ilmenee, että asiassa olisi kuitenkin sen käsityksen mukaan kyse yleisötilaisuuden sisällä, yleisötilaisuuteen osallistujien toimesta järjestetystä mielenilmauksesta.

Poliisihallitus toteaa, että lähtökohtaisesti erilaisten kokousvälineiden käytön rajoittaminen mielenosoitusten yhteydessä tarkoittaisi mielenosoittajien perustuslain 12 §:ssä suojattuun sananvapauteen ja perustuslain 13 §:ssä suojattuun kokoontumisvapauteen puuttumista. Kokoontumislain 20 § voi sinänsä muodostaa poliisille laissa säädetyn perusteen puuttua mielenosoitukseen osallistujien sanan- ja kokoontumisvapauteen. Kuten edellä todetaan, kokoontumislain esitöiden mukaan poliisi voi kokoontumislain 20 §:n nojalla antaa tarvittaessa määräyksiä lain 11 §:ssä tarkoitettujen kokousvälineiden, mukaan lukien lippujen, käytöstä. Tavoiteltavat päämäärät ilmenevät niin ikään 20 §:stä, jonka mukaan määräyksiä voidaan antaa 1) yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi; 2) terveyden, omaisuuden tai ympäristön vahingoittumisen estämiseksi taikka ympäristölle aiheutuvan haitan rajoittamiseksi; 3) sivullisten oikeuksien turvaamiseksi; sekä 4) liikenteen sujuvuuden turvaamiseksi. Kokoontumislain esitöissä lausutusti pykälän lähtökohta on, että määräyksillä asetettujen rajoitusten tulee olla välttämättömiä ja oikeassa suhteessa niiden tavoitteeseen.

Yleisellä tasolla Poliisihallitus toteaa pitävänsä selvänä, että kokousvälineistöön puuttuminen perustuu aina tapauskohtaiseen harkintaan. Selvää on lisäksi, että tällaisen puuttumisen kynnys tulee, ottaen huomioon mielenosoitusten perusoikeusluonteen, pitää korkealla. Poliisia ohjaavat suhteellisuus- ja vähimmän haitan periaatteet joka tapauksessa velvoittavat poliisia arvioimaan kutakin tilannetta tapauskohtaisesti ja valitsemaan käytettävissä olevista toimenpiteistä ne, jotka puuttuvat vähiten toimenpiteen kohteen perus- ja ihmisoikeuksiin.

Helsingin poliisilaitoksen alueella järjestetyssä yleisessä kokouksessa toimenpiteitä kohdistettiin häiritseväksi ilmoitettuun (kantelijan) käytökseen. Edelleen poliisilaitoksen lausunnosta ilmenevin tavoin häiritsevään toimintaan vaikuttaa soveltuneen pikemminkin poliisilaki kuin kokoontumislaki. Hämeen poliisilaitoksen lausunnosta taas ilmenee, että poliisilaitoksen alueella järjestetyssä yleisötapahtumassa häiritsevä käytös on mitä ilmeisimmin kohdistunut pikemminkin Tarratoimikuntaan, johon kohdistetuista tapahtumista on kirjattu useita rikosilmoituksia. Kummankaan poliisilaitoksen lausunnosta ei ilmennyt, että mahdollisia mielenilmauksia olisi kielletty etukäteen.

3.2.2 Arviointia

Katson, että asiassa saaduista selvityksistä ei saa tukea sille käsitykselle, että Hämeen poliisilaitos tulkitsisi kokoontumislakia joltain osin ilmeisen eri tavoin kuin Helsingin poliisilaitos. Totean myös yleisesti, että pelkästään se seikka, että tulkinnanvaraisen asian harkinnassa on päädytty tai olisi voitu päätyä toiseen lopputulokseen, ei osoita, että asiassa olisi menetelty lainvastaisesti.

Kantelun perusteella ei ole aihetta epäillä, että Hämeen poliisilaitos olisi menetellyt asiassa tavalla, joka antaisi aihetta toimenpiteisiini.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1.3 esittämäni käsityksen poliisilain 2 luvun 10 §:n soveltamisesta Helsingin poliisilaitoksen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän poliisilaitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Lähetän päätökseni myös tiedoksi Poliisihallitukselle ja Hämeen poliisilaitokselle.